

Útmutató a támogatott döntéshozatal gyámhivatali eljárásrendjéhez, összefoglalt eljárásrend a gyámhivatalok számára

I. Bevezető

1. Az útmutató célja és felépítése

Jelen útmutató célja, hogy segítséget nyújtson a gyámhivatali ügyintézőknek a 2014. március 15-én hatályba lépő Polgári Törvénykönyv által bevezetett új jogintézménnyel, a támogatott döntéshozatallal kapcsolatos – elsősorban eljárásjogi – szabályok megismerésében és alkalmazásában. A támogató kirendelésére irányuló eljárás új feladat- és hatáskört jelent a gyámhivatalok számára. A támogatott döntéshozatal jogintézményének jellegzetességeiből adódóan a támogató kirendelésére irányuló eljárás sok szempontból kilóg a klasszikus gyámhatósági eljárások közül, új szemléletmódot követel a gyámhivatali ügyintézőktől. Emiatt az útmutató a jogi rendelkezések ismertetésén túl hangsúlyt kíván fektetni a támogatott döntéshozatallal kapcsolatos ügyeknek a hagyományos hatósági ügyektől, különösen a gondnoki ügyektől való eltérő kezelésmódjára, az eljárásban érintett ügyfeleknek szintén a megszokottól eltérő kezelésére, valamint a gyámhivatali ügyintézők megfelelő hozzáállásának kialakítására.

Fentiekből adódóan az útmutató első része részletesen bemutatja a támogató kirendelésére irányuló eljárás lépéseit és javaslatokat fogalmaz meg a gyámhivatali ügyintézők számára a jogszabályi rendelkezések alkalmazására, az eljárási cselekmények végrehajtására és az ügyfelekkel való bánásmódra. Az útmutató második része (a csatolt melléklet) pedig röviden, lényegre törően és áttekinthetően összefoglalja a támogató kirendelésére irányuló eljárás mozzanatait, a legfontosabb tudnivalókat. A mellékletbe foglalt összefoglalt eljárásrend nagyban segítheti a gyámhivatali ügyintézők mindennapi munkáját.

Az útmutató elkészítésének időpontjában a támogatott döntéshozatallal kapcsolatos törvényi rendelkezések egy részét már kihirdették, más részük módosítása folyamatban volt. A végrehajtási rendeletek – amelyek a gyámhivatali eljárásban döntőek – egyeztetése azonban még nem kezdődött meg, így ezekre csupán szakmai javaslatot tud tenni az útmutató. Az anyagban mindenhol jeleztük, hogy mely részek tekinthetők az útmutató készítői által javasolt tartalomnak, illetve, hogy mely rendelkezéseket tárgyal még jelenleg is az Országgyűlés.

2. Szabályozási háttér

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: új Ptk.) 2013. március 15-étől új jogintézményként vezeti be a támogatott döntéshozatalt. Tekintettel arra, hogy a támogatott döntéshozatal az érintett személy cselekvőképességét nem érinti, az új Ptk. Második Könyve (Az ember mint jogalany) csak igen szűkkörűen szabályozza az új jogintézményt. Eszerint a gyámhatóság az egyes ügyei intézésében, döntései meghozatalában belátási képességének kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szoruló nagykorú személy számára, annak kérelmére támogató kirendeléséről határoz a cselekvőképesség korlátozásának elkerülése érdekében. Rögzíti továbbá az új Ptk., hogy ha a bíróság a gondnokság alá helyezési perben úgy ítéli meg, hogy a cselekvőképesség még részleges korlátozása sem indokolt, de az érintett személy belátási képességének kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szorul, ezt jelzi a gyámhatóságnak (megküldi számára a gondnokság alá helyezés iránti keresetet elutasító határozatát). Fontos előírása az új Ptk.-nak, hogy a gyámhatóság a bíróság megkeresése alapján is kizárólag az érintett egyetértése esetén rendelhet ki támogatót.

Az új Ptk.-ban szabályozott kérdéseken kívül még számos olyan, az érintettek alapvető jogait érintő tárgykör (támogatott jogai, támogató jogai, eljárása, nyilvántartás-vezetés stb.) merült fel, amelyeket törvényi szinten volt szükséges kezelni. Így született meg a támogatott döntéshozatalról szóló 2013. évi CLV. törvény. A 2009-ben elkészült, kihirdetett, de végül az Alkotmánybíróság döntése értelmében hatályba nem lépett Polgári Törvénykönyv (a Polgári Törvénykönyvről szóló 2009. évi CXX. törvény, a továbbiakban: 2009-es Ptk.) jóval részletesebben szabályozta a támogatott döntéshozatalt, így akkor egy külön törvény megalkotására nem került sor, elegendő volt a végrehajtási szintű rendelkezések elkészítése. Tekintettel arra, hogy a támogatott döntéshozatal kapcsolódik a gyámhatósági eljáráshoz, de a lehetséges támogatotti kör miatt a szociális ellátórendszerhez is, az előkészítés során felmerült annak a lehetősége, hogy a támogatott döntéshozatalra vonatkozó törvényi szintű szabályok a gyermekvédelmi törvényben vagy a szociális törvényben nyerjenek szabályozást. Szóba került, hogy a fogyatékos személyek jogairól és esélyegyenlőségük biztosításáról szóló törvény része legyen a támogatott döntéshozatal, de ez végül elvetésre került, hiszen a támogatott döntéshozatal nem kizárólag a fogyatékossgal élő személyeket segítő jogintézmény. A támogatott döntéshozatal speciális jellegére tekintettel végül egy új, önálló törvény megalkotására került sor.

A támogatott döntéshozatalról szóló 2013. évi CLV. törvény a jogintézmény alapvető szabályait tartalmazza a támogató kirendelése, kirendelésének felülvizsgálata, tisztségének megszűnése, megszüntetése, feladatai, a hivatásos támogató kirendelése, valamint a támogatókról és támogatott személyekről vezetett nyilvántartás

vonatkozásában. A jogintézmény működéséhez szükséges végrehajtási szintű szabályok, ahogy már volt róla szó, az útmutató összeállításakor még nem készültek el. Biztosan módosítani szükséges azonban a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendeletet a támogatott döntéshozatal gyámhivatali eljárásrendjének meghatározása, ezen belül elsősorban az eljárás megindulásához, lefolytatásához, a határozat tartalmi elemeihez, a felülvizsgálathoz, a támogatott döntéshozatal megszüntetéséhez kapcsolódó részletszabályok megalkotása érdekében. A hatásköri és illetékességi szabályok rögzítése miatt pedig szükséges a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet módosítása.

A támogatott döntéshozatal tekintetében nem csupán a szociális tárgyú jogszabályok tartalmazznak rendelkezéseket. (A vonatkozó törvényi szintű szabályokat jelenleg tárgyalja az Országgyűlés.) A támogatott személy és támogatója feladatainak, jogainak teljes körű ismeretéhez hozzátartozik a közigazgatási hatósági eljárási törvény, a polgári perrendtartás és a büntető eljárási jogi törvény vonatkozó részeinek elsajátítása, valamint az egészségügyi törvény érintett rendelkezéseinek tanulmányozása. (Ezeket a rendelkezéseket az útmutató ismerteti.)

A támogatott személyek teljes körű tájékoztatása érdekében minden esetben tájékoztatni kell, hogy mely hivatások gyakorlásából kerülnek kizárásra a támogatott döntéshozatal hatálya alatt álló személyek. Ezek elsősorban az ún. közbizalmat élvező hivatásrendek (bírák, ügyészek, közjegyzők stb.).

A támogatott döntéshozatalra vonatkozó jogszabályok a következőképpen foglalhatók össze:

a) Már kihirdetett jogszabályok a támogatott döntéshozattal kapcsolatban:

A Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény Második Könyv IX. cím 2:38. §

A támogatott döntéshozatalról szóló 2013. évi CLV. törvény

A gyermekek védelméről és a gyámhatósági eljárásról szóló 1997. évi XXXI. törvény 128. § (3)–(8) bekezdés

b) Az Országgyűlés által jelenleg tárgyalt törvénymódosítások a támogatott döntéshozattal kapcsolatban:

A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályairól szóló 2004. évi XCL. törvény (Ket.)

Az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény

A polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény

A büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény

A közvetítői tevékenységről szóló 2002. évi LV. törvény

Egyéb törvények (bíróági, ügyészségi törvény stb.) módosítása bizonyos hivatásrendekből a támogatott döntéshozatal hatálya alatt álló személyek kizárása érdekében.

c) Végrehajtási szabályok (ezek egyeztetése még nem kezdődött el):

A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet (ebben javasolt szabályozni a támogató kirendelésére irányuló gyámhatósági eljárás részletszabályait)

A gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm. rendelet (ebben javasolt megjeleníteni a támogató kirendelésére irányuló eljárást, mint új gyámhivatali hatáskört és meghatározni az illetékességi szabályokat)

3. Miben különbözik a támogató kirendelésére irányuló eljárás a gondnok kirendelésére irányuló gyámhatósági eljárástól?

A) A támogató kirendelésére irányuló eljárás sajátosságai

A támogatott döntéshozatal inkább segítő szolgáltatásként, mint hatósági intézkedésként fogható fel, bár nem nélkülözi a hatósági elemeket (a gyámhivatal a Ket. szerint eljárást indít, határozatot hoz, amit meg lehet fellebbezni stb.). A támogatott döntéshozatal azonban minden elemében a támogatott személy saját akaratán, egyetértésén alapul. A támogatott személy, mint ügyfél is teljesen más hozzáállást igényel a gyámhivatali ügyintéző részéről. A gyámhivatal kirendeli ugyan a támogatót, de annak figyelembevételével, hogy a támogatott személy a támogatót maga javasolja, vagy egyetért annak kirendelésével és az is a támogatott személy belátásán múlik, hogy mikor, miben kéri ki a támogatója segítségét.

Lényeges hangsúlyozni, hogy a támogató és a támogatott személy egyenrangú feleknek tekinthetők. A támogató nem dönthet a támogatott személy helyett, mint a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokságnál és a cselekvőképesség részleges korlátozásánál érvényesülő együttes döntéshozatalról sem beszélhetünk. A támogatott személy maga hozza meg a döntéseit. A támogatott döntéshozatal a támogatott személy és a támogató közötti bizalmi viszonyon, kölcsönös akaraton és együttműködésen alapuló jogintézmény.

Nagyon fontos, hogy a támogatott személy és támogatója tisztában legyenek jogaikkal, kötelezettségeikkel, lehetőségeikkel. A megfelelő tájékoztatásnak ezért igen

hangsúlyos szerepet kell kapnia a támogatott döntéshozatallal kapcsolatos gyámhivatali eljárásban. Az ügyintézőnek végig szem előtt kell tartania, hogy az ügyfél teljesen cselekvőképes, az eljárás minden mozzanata az ő akaratához, egyetértéséhez kötött.

A hivatásos támogatók kivételével évenkénti hivatalbóli ellenőrzés, beszámoltatás nem áll fenn a támogatóval szemben. (Ötévenkénti felülvizsgálatot ír elő a törvény, ez azonban egy elég hosszú időtartam.) **A támogató személyének kiválasztása ezért fokozott odafigyelést igényel a gyámhivatali ügyintéző részéről.** Akár a lehetséges támogató kiválasztásában, a felülvizsgálatnál, a jogintézmény megszüntetésénél, akár a jogintézmény működtetésénél igen hasznos lehet a családsegítő szolgálattal való szoros együttműködés. Ha a támogatott személy kapcsolatban áll a családsegítő szolgálattal, érdemes külön végiggondolni és a támogatott személyben is tudatosítani, hogy mi az, amiben a családgondozó, és mi az, amiben a támogató tud segítséget nyújtani. Minden esetben mérlegelni kell, hogy az adott ügyfél számára a támogatott döntéshozatal jogintézménye nyújt-e adekvát választ a problémájára, vagy pedig a rendelkezésre álló szociális alapszolgáltatások képesek a döntés tárgyának kezelésére. Ugyanígy előfordulhat, hogy a gyámhivatali ügyintézőnek kell tájékoztatást nyújtania arról, hogy abban az ügyben, amiben egyébként az érintett támogató kirendelését kéri, mely szervnek van hatásköre, milyen szakemberek tudnak számára segítséget nyújtani. Ha például a szülő egy kapcsolattartási ügghöz kéri támogató kirendelését, de láthatólag nem a döntések meghozatalában szorul segítségre, hanem nem tudja, hogyan, kitől, milyen formában lehet a kapcsolattartás végrehajtását kérni, vagy a másik szülővel megegyezésre jutni, akkor a gyámhivatalnak tájékoztatást kell adnia a vonatkozó jogszabályokról, az eljárás menetéről, a közvetítői eljárás igénybevételének lehetőségéről, és el kell magyaráznia, hogy az adott ügyben nem a támogató kirendelése a célravezető.

B) A gondnokság és a támogatott döntéshozatal jogintézményének, valamint a gondnok és a támogató kirendelésére irányuló gyámhatósági eljárás összehasonlítása

A gondnokság és a támogatott döntéshozatal jogintézményének összehasonlítása

GONDNOKSÁG	TÁMOGATOTT DÖNTÉSHOZATAL
bírósági ítéleten alapul, a személyt akaratára ellenére is gondnokság alá helyezhetik	önkéntes, igénybevételét elsősorban az érintett személy kezdeményezheti
a gondnokság alá helyezett személy véleménye döntő szempont a gondnok személyének kiválasztásánál, de végül nem lehet eltekinteni a hivatásos	a támogatót a személy maga választja

gondnok kirendelésétől, ha nincs más személy, aki ellen a gondokság alá helyezett személy nem tiltakozik.	
a gondnokság intézménye merev, megszüntetése nehezkesebb, (hosszabb időt vehet igénybe), a bíróság döntését igényli	a támogatott döntéshozatal rendszere rugalmas, megszüntetése is önkéntes
részlegesen, vagy indokolt esetben teljesen korlátozza (vagy elvonja) a személy cselekvőképességét	nem érinti a személy cselekvőképességét
a fogyatékoság orvosi modelljéből indul ki	a fogyatékoság emberi jogi/szociális modelljét, a személy képességeit veszi alapul
a személy önrendelkezése, autonómiája igen korlátozott, ugyanakkor hatékony védelmet és segítséget nyújt a gondnokság alá helyezett személy számára a személyét és vagyonát érintő ügyekben, illetve azon ügycsoportokban, melyekre a cselekvőképesség korlátozása vonatkozik	megmarad a személy önrendelkezése , autonómiája, de nem várható el például a vagyon megóvása
főszabály szerint az együttes döntéshozatal dominál, de a cselekvőképesség teljes korlátozása esetén a helyettes döntéshozatal is szerepet kap	mindig az önálló, de segített döntéshozatal elve érvényesül

A gondnok és a támogató kirendelésére irányuló gyámhatósági eljárás összehasonlítása

	Gondnok irányuló eljárás	Támogató irányuló eljárás
Hatáskör	I. fok: járási (fővárosi kerületi) gyámhivatal II. fok: megyei kormányhivatal	I. fok: járási (fővárosi kerületi) gyámhivatal II. fok: megyei kormányhivatal

	szociális és gyámhivatala	szociális és gyámhivatala
Illetékesség	<p>Általános: gondnokság alá helyezéssel érintett személy lakóhelye szerinti járási gyámhivatal</p> <p>Egyéb: a gondnokság alatt álló személy tényleges tartózkodási helye szerinti járási gyámhivatal, ha a tartós bentlakásos intézményben elhelyezett, cselekvőképességet érintő gondnokság alatt álló személy számára hivatásos gondnokot kell kirendelni</p>	<p>Általános*: a támogatott döntéshozatallal érintett személy lakóhelye szerinti járási gyámhivatal</p>
Ügyintézési határidő	30 nap	30 nap*
Eljárás megindítása	a bíróság cselekvőképességet érintő jogerős határozata alapján hivatalból	<p>- a támogatott személy kérelmére, vagy</p> <p>- a bíróság megkeresése alapján hivatalból</p>
Személyes meghallgatási kötelezettség	<ul style="list-style-type: none"> - Gyvt. 128. §-a szerinti személyek, - gondnokság alá helyezéssel érintett személy (ha mentális állapota lehetővé teszi), - gondnoki tisztség ellátását vállaló személy, - a gondnokság alá helyezéssel érintett személlyel egy háztartásban élő személy, indokolt esetben a vele nem egy háztartásban élő hozzátartozó 	<ul style="list-style-type: none"> - támogatásra szoruló személy, - támogatói tisztséget vállaló személy
Tényállás	A gondnokrendelés előtt a	A gyámhivatal a belátási képesség kisebb mértékű

<p>tisztázása</p>	<p>gyámhivatal megvizsgálja</p> <p>a) a gondnokrendelés okát,</p> <p>b) van-e nevezett gondnok,</p> <p>c) a gondnokolt kinek a gondozásában áll,</p> <p>d) van-e olyan, a gondnokolt vagy vele egy háztartásban élő személy által megnevezett házastárs, bejegyzett élettárs, szülő vagy más hozzátartozó, illetve rokon, akit gondnokul ki lehet rendelni,</p> <p>e) van-e vagyona a gondnokrendeléssel érintett személynek.</p> <p>A gondnokrendelés előtt a gyámhivatal beszerzi a gondnokrendelés alapjául szolgáló bizonyítékokat, így különösen</p> <p>a) a cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezést elrendelő jogerős bírósági határozatot,</p> <p>b) a gondnokolt születési anyakönyvi másolatát,</p> <p>c) a pszichiátriai szakvéleményt,</p> <p>d) a különös szakértelem szükségességét megalapozó iratokat,</p> <p>e) a vagyonleltárt.</p> <p>A gyámhivatal környezettanulmányt készít</p>	<p>csökkenésének igazolása érdekében szakértői véleményt szerezhethet be, ha a támogató kirendelésének indokoltsága tekintetében kétség merül fel.</p> <p>A gyámhivatal kikérheti a családsegítő szolgálat véleményét a támogatott döntéshozatallal érintett személy támogató közegének, személyes kapcsolatainak feltérképezése és a lehetséges támogató személy felkutatása céljából.</p>
--------------------------	---	---

	vagy szerez be.	
<p>Határozat rendelkező részének specifikus – Ket. 72. § (1) bek. d) pontjában és Gyer. 14. §-ában foglaltakon túli – tartalma</p>	<ul style="list-style-type: none"> - a gondnoki tisztséggel járó jogokról és kötelezettségekről való tájékoztatás, - többes gondnokrendelés esetén a gondnokok feladatkörének pontos megosztása, - helyettes gondnokrendelés esetén annak időtartama, valamint a helyettes gondnok jogkörének terjedelme, - ideiglenes gondnokrendelés esetén azon ügycsoportok megjelölése, amelyek tekintetében a gondnok eljárhat, - annak az összegnek a megállapítása, amelyen felül a gondnokolt vagyoni ügyében a gondnok jognyilatkozatának érvényességéhez a gyámhivatal jóváhagyása szükséges, - a gondnoki tisztséggel járó jogok és kötelezettségek kezdő időpontja, - az ingó és ingatlan vagyon gondnok kezelésébe adása a vagyonleltár alapján, vagy leltár hiányában a hagyatéki ügyben eljáró települési önkormányzat jegyzőjének megkeresése a gondnokolt ingó és ingatlan vagyonának leltározására és a gondnok felhívása a leltár felvételében való 	<ul style="list-style-type: none"> - tájékoztatás a támogatott és a támogató személy jogairól és kötelezettségeiről, és a felülvizsgálat várható időpontjáról,* - többes támogató rendelése esetén a támogatók feladatkörének pontos megosztása,* - azon ügycsoportok megjelölése, amelyek tekintetében a támogató eljárhat,* - a támogatói tisztséggel járó jogok és kötelezettségek kezdő időpontja*

	<p>közreműködésre,</p> <p>- vagyonkezelésre jogosult gondnok esetén az éves számadás gyámhivatalhoz történő benyújtásának időpontja</p>	
Azonnali végrehajthatóság	igen	nem*
Határozat közlésére vonatkozó (Ket.-en túli) speciális szabályok	A gondnokrendelésről szóló határozatot a gyámhivatal közli a családtámogatási ellátást és szükség szerint az árvaellátást folyósító szervvel.	Nincs speciális szabály.
Kit lehet kirendelni?	Gondnok lehet minden cselekvőképes személy, aki a gondnoki tisztséget vállalja, Elsősorban hozzátartozót, rokont kell kirendelni, vagy más alkalmas személyt, aki vállalja a gondnoki tisztség viselését. A gondnokolt véleményét a gyámhatóság figyelembe veszi a gondnok kirendelése során.	Támogató lehet minden cselekvőképes személy, aki <ul style="list-style-type: none"> - vállalja a támogatói feladatok ellátását, és - akinek személyével a támogatott személy egyetért.
Kizáró okok	Nem lehet gondnokul rendelni azt, <ul style="list-style-type: none"> a) akit a gondnokság alá helyezett személy előzetes jognyilatkozatában kizárt a gondnokul jelölhető személyek közül vagy akinek személye ellen egyéb módon kifejezetten 	Nem lehet támogatónak kirendelni azt, <ul style="list-style-type: none"> a) akinek a személye ellen a támogatott személy tiltakozik vagy ennek hiányában is azt a személyt, akinek kirendelése a támogatott személy érdekeivel ellentétes,

	<p>tiltakozik; vagy</p> <p>b) akinek gondnokul rendelése a gondnokság alá helyezett személy érdekeivel ellentétes.</p>	<p>b) akt cselekvőképességet érintő gondnokság hatálya alatt áll, vagy</p> <p>c) aki maga is támogatott személy.</p>
Sorrend	<p>1. a gondnokság alá helyezett személy által az előzetes jognyilatkozatában megjelölt vagy a gondnok kirendelése iránti eljárásban az érintett által megnevezett személy</p> <p>2. a gondnokság alá helyezett személlyel együtt élő házastárs, élettárs</p> <p>3. az a személy, aki a gondnokság ellátására az összes körülmény figyelembevételével alkalmas, előnyben részesítve a szülőket vagy a szülők által a haláluk esetére közokiratban vagy végrendeletben megnevezett személyt, ilyenek hiányában azokat a hozzátartozókat, akik szükség esetén a személyes gondoskodást is el tudják látni</p> <p>4. hivatásos gondnok</p>	<p>1. a támogatásra szoruló személlyel bizalmi viszonyban álló személy (családtag, barát, ismerős)</p> <p>2. hivatásos támogató</p>
Több személy kirendelése	Kivételesen több gondnok is kirendelhető, nincs maximális létszám.	Egy támogatott személy részére legfeljebb két támogató rendelhető ki.
Helyettes személy kirendelése	Szükség szerint kirendelhető helyettes gondnok.	Nem rendelhető ki „helyettes támogató”.

<p>Hivatásos gondnok/támogató kirendelése</p>	<p>Ha a gondnok az általános szabályok alapján nem rendelhető ki, a gondnokság alá helyezett személy számára hivatásos gondnokot kell rendelni. Hivatásos gondnok az a büntetlen előéletű személy lehet, aki a hivatásos gondnokra vonatkozó képesítési előírásoknak megfelel. Hivatásos gondnokul mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó jogi személy is kirendelhető.</p>	<p>A gyámhivatal hivatásos támogatót rendel ki, ha</p> <p>a) nincs olyan, a támogatott személy által megjelölt személy, akit támogatóul ki lehetne rendelni, és</p> <p>b) a támogatott személy egyetért hivatásos támogató kirendelésével.</p> <p>Hivatásos támogató az a cselekvőképes, büntetlen előéletű személy lehet, aki a hivatásos támogatókra vonatkozó képesítési előírásoknak megfelel és vele szemben nem állnak fenn kizáró okok (cselekvőképességet érintő gondnokság vagy támogatott döntéshozatal hatálya alatt áll az érintett személy).</p> <p>A gyámhivatal hivatásos támogatóul</p> <p>a) hivatásos támogatói feladatokat ellátó, a Kormány által kijelölt szervvel kormányzati szolgálati jogviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban foglalkoztatott személyt,</p> <p>b) hivatásos gondnoki feladatokat ellátó személyt vagy</p> <p>c) mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó jogi személyt</p>
--	---	---

	<p>A hivatásos gondnok kirendelése a gondnokolt tiltakozása esetén sem mellőzhető!</p>	<p>rendelhet ki.</p> <p>A hivatásos támogató kirendelésére kizárólag a támogatásra szoruló személy egyetértésével kerülhet sor!</p>
<p>Hivatásos gondnok/támogató foglalkoztatása</p>	<p>A hivatásos gondnokokat a szociális és gyámhivatal foglalkoztatja kormányzati szolgálati jogviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban. (Munkaviszonyban tehát nem lehet.)</p> <p>Ha a hivatásos gondnok tevékenységét munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban látja el, díjazását úgy kell megállapítani, hogy annak összege gondnokoltanként – a gondnoki feladatok mértéke alapján – az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének legalább 10%-át elérje.</p>	<p>A hivatásos támogatókat a szociális és gyámhivatal foglalkoztatja kormányzati szolgálati jogviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban. (Munkaviszonyban tehát nem lehet.)</p> <p>Ha a hivatásos támogató tevékenységét munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban látja el, díjazását úgy kell megállapítani, hogy annak összege támogatott személyenként - a támogatói feladatok mértéke alapján - az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének legalább 10%-át elérje.</p>
<p>Ellátható személyek száma</p>	<p>A hivatásos gondnok egyidejűleg 30 gondnokolt érdekében járhat el, kivéve, ha</p> <p>a) az adott gondnokoltak igényeinek figyelembevétele alapján a gondnoki feladatok ellátását legfeljebb 35 gondnokolt egyidejű ellátása nem veszélyezteti, vagy</p> <p>b) a hivatásos gondnoki feladatokat kormányzati szolgálati jogviszonyban álló személy látja el (ekkor 45 fő</p>	<p>A hivatásos támogató egyidejűleg 30 támogatott személy érdekében járhat el, kivéve, ha</p> <p>a) az adott támogatott személyek igényeinek figyelembevétele alapján a hivatásos támogatói feladatok ellátását legfeljebb 35 támogatott személy egyidejű ellátása nem veszélyezteti, vagy</p> <p>b) a hivatásos támogatói</p>

	érdekében járhat el).	feladatokat kormányzati szolgálati jogviszonyban álló személy látja el (ekkor 45 fő érdekében járhat el).
A tevékenység felügyelete	<p>A gondnok tevékenységét a gyámhivatal felügyeli és irányítja.</p> <p>A gondnok a működéséről és a gondnokolt állapotáról a gyámhivatal felhívására bármikor, egyébként az éves számadással együtt köteles beszámolni a gyámhatóságnak.</p>	<p>A támogató tevékenységét a gyámhivatal felügyeli, de lényegesen korlátozottabb mértékben, mint a gondnok tevékenységét.</p> <p>A „hagyományos” támogató tekintetében éves beszámolási kötelezettség nincs, de a támogatónak a gyámhivatal felhívására írásba kell foglalnia, hogy miben segítette a támogatott személyt és milyen tanáccsal látta el.</p> <p>A hivatásos támogató évente jelentést készít a gyámhivatal számára, amelyben beszámol a támogatott személy részére nyújtott segítségről, megjelölve, hogy milyen eljárásokban és jognyilatkozatok megtételében működött közre.</p>
Számadási kötelezettség	A Ptk. szabályai szerint: éves, rendszeres számadás; eseti számadás; egyszerűsített számadás. Hivatásos gondnoknak mindig van	Nincs, mert nincs vagyonkezelés.

	számadási kötelezettsége.	
Felülvizsgálat	<p>A gondnokság alá helyezés felülvizsgálata iránti eljárást a gyámhatóság indítja meg a bíróság határozatában megjelölt időpontban.</p> <p>A kereseti kérelem a cselekvőképességet részlegesen vagy teljesen korlátozó gondnokság alá helyezés megszüntetésére, annak hatályában való fenntartására, a cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokságra változtatására, a cselekvőképességet teljesen korlátozó gondnokság cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság alá helyezésre történő módosítására, vagy cselekvőképességet részlegesen korlátozó gondnokság esetén a korlátozással érintett ügycsoportok módosítására irányulhat.</p> <p>Perindításra a gondnokság alá helyezett személy is bármikor jogosult</p>	<p>- <u>Rendszeres felülvizsgálat</u>: a gyámhatóság a támogató kirendelését ötévenként felülvizsgálja.</p> <p>- <u>Rendkívüli felülvizsgálat</u>: ha</p> <p>a) azt a támogatott személy vagy a támogató kéri,</p> <p>b) a támogatott személyt a bíróság gondnokság alá helyezte,</p> <p>c) más hatóság értesíti a gyámhatóságot a támogató és a támogatott személy közötti érdekellentétről, vagy</p> <p>d) olyan egyéb tény, körülmény jut a gyámhatóság tudomására, amely indokolttá teszi a támogató kirendelésének felülvizsgálatát.</p> <p>A gyámhatóság a felülvizsgálat eredményeként</p> <p>a) a támogató és a támogatott személy egyetértésével változatlan formában fenntartja a támogató kirendelését,</p> <p>b) felmenti vagy elmozdítja a támogatót, és a támogatott személy kérelmére, vele egyetértésben</p> <p>ba) új támogatót rendel, vagy</p> <p>bb) megszünteti a támogatott döntéshozatalt.</p>

<p>Tisztség megszűnése</p>	<p><u>Felmentés esetei:</u></p> <p>a) a gondnokság alá helyezést a bíróság megszüntette;</p> <p>b) a gondnokolt meghalt;</p> <p>c) a gondnok fontos okból a felmentését kéri; vagy</p> <p>d) utóbb keletkezik olyan kizáró ok, amely a gondnok kirendelésének akadályát jelentette volna.</p> <p><u>Elmozdítás esetei:</u></p> <p>a) a gondnok a kötelezettségét nem teljesíti;</p> <p>b) nem az előzetes jognyilatkozatban foglaltak szerint jár el; vagy</p> <p>c) egyéb olyan cselekményt követ el, amellyel a gondnokolt érdekeit súlyosan sérti vagy veszélyezteti.</p>	<p><u>Felmentés esetei:</u></p> <p>a) azt a támogató vagy a támogatott személy kezdeményezi,</p> <p>b) a támogatott személy meghal, vagy</p> <p>c) utóbb keletkezik olyan kizáró ok, amely a támogató személy kinevezésének akadályát jelentette volna.</p> <p><u>Elmozdítás esetei:</u></p> <p>a) a támogató a feladatait nem látja el, vagy</p> <p>b) olyan cselekményt követ el vagy olyan magatartást tanúsít, amellyel a támogatott személy érdekeit súlyosan sérti.</p> <p>A támogatói tisztség megszűnik a támogató halálával.</p>
<p>Gondnok/támogató tevékenysége</p>	<p><u>1. Törvényes képviselő:</u></p> <p>- A gondnok a cselekvőképesség teljes korlátozása esetén vagy azon ügycsoportok tekintetében, amelyekben a bíróság a cselekvőképességet részlegesen korlátozta, a gondnokolt törvényes képviselője.</p> <p><u>2. Vagyonkezelés:</u></p>	<p>A támogató, ha a támogatott döntéshozatal általános jelleggel vagy az adott ügycsoportra tekintettel fennáll, a támogatott személy kérésére</p> <p>a) a közigazgatási hatósági eljárás általános szabályairól szóló törvényben, a polgári perrendtartásról szóló törvényben és a büntetőeljárásról szóló</p>

	<p>- A gondnok a gondnokolt vagyonának kezelésére akkor jogosult, ha a bíróság az érintett személy cselekvőképességét teljesen vagy a jövedelméről vagy a vagyonáról való rendelkezésben korlátozta.</p> <p><u>3. Gondozás:</u></p> <p>A gondnok indokolt esetben – vállalása szerint – a gondnokolt gondozását is ellátja.</p>	<p>törvényben meghatározottak szerint jelen van azoknál a közigazgatási, polgári és büntetőeljárásai cselekményeknél, amelyekben a támogatott személy érintett,</p> <p>b) az eljárási cselekmény rendjét meg nem zavaró módon a támogatott személlyel egyeztet,</p> <p>c) a támogatott személy jognyilatkozatának megtételekor jelen van,</p> <p>d) tanácsaival, a támogatott személy számára szükséges tájékoztatás megadásával a támogatott személy jognyilatkozatának megtételét elősegíti, és</p> <p>e) a támogatott személy döntésének meghozatalához segítséget nyújt, valamint a döntése meghozatalában személyes jelenlétével közreműködik.</p>
--	---	---

*Javaslat a szabályozásra.

4. Mi a lehetséges kifutása a támogatott döntéshozatalnak?

Tekintettel arra, hogy egy új jogintézményről van szó, nehéz előre megbecsülni, hogy hányan fogják igénybe venni. A jogintézmény elterjedéséhez a jogszabályi rendelkezések megalkotásán túl mindenképp szükséges az állami és civil szervezetek megfelelő kommunikációja, a jogintézmény népszerűsítése abban az esetben, amikor a támogatott döntéshozatal célja a helyettes döntéshozatal elkerülése. A jogintézmény elterjedésében nem elhanyagolható tényező lesz a gyámhivatali eljárás minősége sem, a gyámhivatali ügyintézők hozzáállása. Ahogy az sem mellékes, hogy az egyes eljárásokban, illetve az egészségügyi, szociális szolgáltatások igénybevételénél, a

hatósági és egyéb ügyek intézésénél mennyire lesz lehetősége a támogatóknak érdemi segítséget nyújtani a támogatott személyeknek. **A támogatott döntéshozatal hatékony működéséhez minden érintett szereplő szemléletformálására szükség van.**

Ha a támogatott döntéshozatalra úgy tekintünk, mint amellyel megelőzhető az érintett személy gondnokság alá helyezése, számos előny sorolható fel nem csak a támogatott személy oldalán. A jogintézmény megfelelő működése jelentős segítséget jelenthet az érintett családjának, az érintettel foglalkozó szociális szakembereknek és magának a gyámhatóságnak, bíróságnak is, hiszen a támogatott döntéshozattal kapcsolatos ügyek egyszerűbbek, kevesebb leterheltséget jelentenek, mint a gondnokság alá helyezési ügyek. A többi hatóság, szerv számára is hasznos a jogintézmény, hiszen ezáltal az érintett hatékonyabban tud eljárni, döntést hozni, ami adott esetben egyéb eljárásokban is gyorsabb, megalapozottabb döntéshozatalhoz vezethet.

II. Útmutató a támogató kirendelésére irányuló gyámhatósági eljáráshoz

1. Fogalmak

- **a támogatott döntéshozatal:** az érintett személy önrendelkezését és jogainak védelmét szolgáló, a cselekvőképességet nem érintő jogintézmény, amely alapján a támogató egyénre szabott segítséget nyújt a támogatott személy cselekvőképességének gyakorlásához;
- **támogatott személy:** az egyes ügyei intézésében, döntései meghozatalában belátási képességének kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szoruló nagykorú személy, akinek a gyámhatóság támogatót rendel;
- **támogató:** a támogatott személy kérelmére vagy a bíróság megkeresése alapján a gyámhatóság által a támogatott személlyel egyetértésben, a támogatott személy segítésére kirendelt személy.

2. Az eljárás megindulása, hatáskör, illetékesség, ügyintézési határidő

A) Eljárás indulhat:

- a támogatásra szoruló személy kérelmére, továbbá a támogatásra szoruló és a támogatónak jelentkező személy együttes kérelmére

- a bíróság megkeresésére hivatalból.

A támogató kirendeléséhez a támogatott személy egyetértése mindig szükséges!

A támogatott és a támogató kapcsolata egyenlő felek között létrejött, kölcsönös akaraton és választáson, bizalmi alapon nyugvó jogviszony.

A támogatott döntéshozatal minden elemében a támogatott személy egyetértéséhez kötött. A támogatott döntéshozatal nem tud működni a támogatott személy együttműködése nélkül. A támogatott személy csak akkor fogja a támogatója segítségét kérni, ha bízik benne. Fontos tehát, hogy a támogatót se az érintett családja, személyes támogató közege, se a gyámhivatali ügyintéző ne kényszerítse rá a támogatott személyre. Ezért már a hivatallal történő első találkozáskor szükséges törekedni arra, hogy a támogatást kérő személy bizalommal legyen az ügyintéző felé. Ugyanis, amennyiben hivatásos támogató kirendelésére lesz szükség, ezen a bizalmi viszonyon is múlik a támogatást kérő hozzáállása a hivatásos támogató személyéhez. Csak olyan személyt szabad támogatónak kirendelni, akivel a támogatott személy előreláthatólag jól együtt fog tudni működni, akinek a tanácsát, véleményét ki fogja kérni.

B) Hatáskör:

A támogató kirendelésére irányuló eljárásban első fokon a járási (fővárosi kerületi) gyámhivatal, másodfokon a szociális és gyámhivatal jár el.

C) Illetékesség (javaslat a szabályozásra):

Az illetékességet a támogatott személy lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye, ennek hiányában utolsó ismert lakó- vagy tartózkodási helye alapozza meg. Mindezek hiányában Budapest, V. kerület Gyámhivatala jár el.

D) Ügyintézési határidő (javaslat a szabályozásra):

30 nap

3. A lehetséges ügyféli kör

A) Általános megállapítások

A támogatott döntéshozatal elrendelése nem köthető meghatározott egészségi vagy mentális állapothoz. Támogató kirendelését olyan nagykorú személy kérheti, aki úgy véli, hogy általánosságban vagy egyes ügyeiben a döntései meghozatalában segítségre szorul, de magát a döntést önállóan is képes meghozni. Ugyanígy, a bíróság is akkor fogja megkeresni a gyámhatóságot, ha a gondnokság alá helyezési

eljárásban úgy látja, hogy gondnok kirendelésére nincs szükség, azaz az érintett tud önállóan dönteni, csak ehhez segítségre van szüksége.

Mindezekből adódóan nehéz előre pontosan megjelölni az ügyféli kört. Feltételezhető, hogy az értelmi fogyatékossgal élő, a szenvedélybetegséggel küzdő, a pszichoszociális fogyatékossgal élő személyek, az időskori demencia miatt segítségre szorulók, esetlegesen a hajléktalan személyek közül többen élnek majd ezzel a lehetőséggel. A felsorolt lehetséges ügyféli körrel való bánásmód, kommunikáció nagy odafigyelést, körültekintést igényel, így fontos a bizalmi viszony kialakítása, különös tekintettel a támogatott döntéshozatal igénybevételének önkéntes jellegére. Készülni kell arra is, hogy esetleg hosszabb időt vesz igénybe az ügyfél meghallgatása, mert a nehezebb kommunikáció miatt több idő kell, mire kiderül, hogy mit is szeretne az ügyfél pontosan, milyen ügyekben van szüksége támogatóra, el tudja-e fogadni a támogató személyét stb.

B) Kommunikáció az érintettekkel

A lehetséges ügyféli körrel való szóbeli kommunikáció során a következőkre kell figyelni:

- A felnőtt értelmi, illetve tanulásban akadályozott személyeket a többségi társadalom hajlamos „gyermekként” kezelni és így is kommunikálni velük. A támogató kirendelésére irányuló eljárásban nagykorú, teljesen cselekvőképes személy az ügyfél, aki számára meg kell adni a tiszteletet. Tudatosítania kell a gyámhivatali ügyintézőnek magában, hogy felnőtt személy ügyében jár el. A hatósági eljárásban nem jellemző, de ebben az esetben fokozottan ügyelni kell arra, hogy az ügyintéző ne használjon tegeződő formát.
- Ésszerű, rövid mondatokat kell használni.
- Közismert szavakat kell használni.
- Mindig meg kell kérdezni az ügyféltől, hogy tudja-e követni a mondanivalót.
- Nem szabad nagy számokat mondani, helyette a „sok”, „nagyon sok” kifejezésekkel kell élni.
- Nem szabad elvont fogalmakat használni.
- Elsősorban cselekvő igealakokat kell alkalmazni.
- A tagadó szó szerkezeteket jobb mellőzni.

Ha a gyámhivatali ügyintézőnek valamely hatósági határozat, egyéb dokumentum tartalmát el kell magyaráznia az érintettnek, ügyeljen arra, hogy az egyéni igényeknek megfelelően eltérő szintű könnyen érthető fogalmazásra van szükség. A szintezettség nem egyenlő a szövegek „lebutításával”, ugyanis az információ tartalomnak mindig meg

kell maradnia. A gyámhivatali ügyintéző a lényegi információk kiemelésére törekedjen, a lényegtelen nyelvtani környezet háttérbe szorításával.

Az érintettekkel való kommunikáció további ismerveit a hivatásos támogatói képzéshez elkészített képzési anyag tartalmazza, amely összefoglalja az érintettekkel kapcsolatos tudnivalókat, valamint kommunikációs alapismereteket is tartalmaz.

4. Eljárásmenet

A) Kérelemre:

A támogatott személy és a támogató személyesen kötelesek jognyilatkozatot tenni a gyámhivatalnál.

Amennyiben **a támogató kirendelésének indokoltsága tekintetében kétség merül fel**, a gyámhivatal a belátási képesség kisebb mértékű csökkenésének igazolása érdekében szakértői véleményt szerezhet be, valamint a társadalmi és szociális háttérének felderítésére, a támogatóként kirendelhető személyekre vonatkozóan kikérheti a családsegítő szolgálat véleményét.

A szabályozás azon az alapon nyugszik, hogy ha valaki általános jelleggel vagy egy-egy ügycsoportban támogató kirendelését kéri, akkor a gyámhivatal főszabály szerint kirendeli a támogatót. A belátási képesség kisebb mértékű csökkenésének kötelező vizsgálatát nem írja elő a támogatott döntéshozatalról szóló törvény. Az új Ptk. azonban a támogatott döntéshozatalt a belátási képesség kisebb mértékű csökkenésével élő személyeket segítő jogintézményként definiálja. A támogatott döntéshozatal célja a belátási képesség kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szoruló nagykorú személy támogatása a cselekvőképesség korlátozásának elkerülése érdekében. A két törvény együttes értelmezéséből az vezethető le, hogy a gyámhivatal főszabály szerint nem vizsgálja a támogatott döntéshozatalt kérő személy belátási képességének kisebb mértékű csökkenését. Ha azonban felmerül a támogatott döntéshozatal visszaélészerű alkalmazásának lehetősége (pl. valamely eljárás elhúzására, valamely kötelezettség alóli mentesülésre irányul a támogató kirendelésének kérése, vagy az érintett rutinszerűen kéri a támogató kirendelését, majd felmentését), a gyámhatóság szakértő közreműködésével megvizsgálhatja az érintett belátási képességét.

B) Bíróság megkeresése alapján:

- eljárás megindításáról értesíteni kell az érintett személyt (Ket. 29. §),
- érintett személy idézése/lakóhelyén történő felkeresése tájékoztatása, valamint nyilatkoztatása céljából,
- továbbá fel kell térképezni rokoni, baráti és egyéb kapcsolatait, melynek érdekében kérheti a családsegítő szolgálat véleményét

C) A támogató kirendelése történhet:

- általános jelleggel, vagy
- meghatározott ügycsoport tekintetében.

Azon ügycsoportra nem lehet támogatót kirendelni, amelyre a gondnokság alá helyezés vonatkozik!

A szabályozás mind általános jelleggel, mind egyes ügycsoportokra lehetővé teszi a támogató kirendelését. E tekintetben is a támogatott személy akarata érvényesül. **Nyilvánvalóan, ha egy előre meghatározott ügyben (pl. valamely szociális, családtámogatási ellátás igényléséhez vagy banki hitel felvételéhez) van valakinek segítségre szüksége, akkor nem indokolt általános jelleggel elrendelni a támogatott döntéshozatalt.** Ha viszont az érintett személy szeretné, ha bármilyen típusú ügye intézése során segítenék a döntéshozatalban vagy előre nem tudja pontosan megjelölni, milyen ügyben van segítségre szüksége, helye lehet az általános jellegű támogatott döntéshozatalnak. Az ügyfél tájékoztatásánál célszerű hangsúlyozni, hogy ha meghatározott ügycsoportra kerül támogató kijtendelésre (pl. vagyoni jogi ügyekben), akkor ahhoz, hogy a támogató más típusú ügyben (pl. egy családjogi jognyilatkozat megtételében) segíteni tudja a támogatottját, előbb kérni kell a gyámhivataltól a kirendelő határozat módosítását, az ügycsoportok kiegészítését. Minden esetben fel kell hívni mind a leendő támogatott személy, mind a támogatónak jelentkező személy figyelmét arra, hogy alaposan gondolják át, milyen ügyben, ügycsoportban, netán általános jelleggel van-e szüksége a támogatottnak segítségre. Minden esetben tájékoztatni kell az ügyfelet, hogy mely hivatások gyakorlásából kerül kizárásra a jogintézmény igénybevétele okán. A jelenlegi törvényjavaslatok alapján a következő hivatásokat nem töltheti be támogatott döntéshozatal hatálya alatt álló személy (tekintettel arra, hogy az új Ptk.-hoz kapcsolódó jogszabályi módosítások még folyamatban vannak, azokat figyelemmel kell követni és szükség szerint az alábbi listát bővíteni kell):

- közjegyző,
- bíró,
- ülnök (bíróságon),
- ügyész,
- ügyvéd,
- szabadalmi ügyvivő,
- bírósági végrehajtó,

- igazságügyi alkalmazott (igazságügyi szervnél fizikai dolgozóként lehet alkalmazni támogatott személyt, de vizsgálni kell, hogy a támogatott döntéshozatal a munkakör ellátását nem érinti-e),
- közvetítő,
- igazságügyi szakértő,
- nevelőszülő, helyettes szülő,
- hivatásos támogató,
- egészségügyi dolgozónak jelentkező támogatott személynél vizsgálják, hogy az ellátandó egészségügyi tevékenységet a támogató kirendelésére okot adó körülmény, a belátási képesség kisebb mértékű csökkenése nem befolyásolja-e.

Támogató: a támogatott által megjelölt személy, ha vállalja a feladat ellátását, és nem áll fenn kizárási ok, illetve kirendelése nem ellentétes a támogatott személy érdekeivel

Érdekellentét: nem lehet támogató olyan ügyben, amelyben ő maga, házastársa, élettársa, egyenesági rokona vagy az ő törvényes képviselője alatt álló más személy a támogatott döntéshozatallal érintett személlyel szemben ellenérdekű fél.

Kizárási okok:

Nem lehet támogatónak kirendelni azt,

a) akinek a személye ellen a támogatott személy tiltakozik vagy ennek hiányában is azt a személyt, akinek kirendelése a támogatott személy érdekeivel ellentétes,

b) aki cselekvőképességet érintő gondnokság hatálya alatt áll, vagy

c) aki maga is támogatott személy.

Ha nincs olyan személy, akit a támogatott személy jelöl meg, vagy az általa megjelölt személlyel szemben kizárási ok áll fenn, illetve kirendelése a támogatott személy érdekeivel ellentétes, hivatásos támogatót lehet kirendelni, de ehhez is szükséges a támogatott egyetértése.

Legfeljebb 2 fő rendelhető ki támogatóként.

D) Személyes meghallgatás:

A támogató kirendelését megelőzően a gyámhivatali ügyintézőnek mind a leendő támogatott személyt, mind a támogatónak jelentkező személyt személyesen meg kell hallgatnia. A támogatott döntéshozatallal kapcsolatos jognyilatkozatokat személyesen lehet megtenni, a tárgyaláson személyesen kell megjelenni. Ez azt jelenti, hogy a felek nem képviseltethetik magukat, személyes megjelenésük kötelező. Természetesen, ha úgy gondolják, jogi képviselő közreműködését kérhetik, de akkor a jogi képviselővel

együtt nekik is meg kell jelenniük a gyámhivatalban a meghallgatáson. További fontos elem, hogy nem csak a támogatott személyt, hanem a támogatót is meg kell hallgatnia a gyámhivatali ügyintézőnek. Ez is segíti az esetleges érdekellentét felderítését és azt, hogy a támogatott részére megfelelő támogató kerüljön kirendelésre. A támogatott személy személyes meghallgatása révén tud a gyámhivatal meggyőződni arról (szakértő igénybevétele nélkül is), hogy az érintett belátási képességének kisebb mértékű csökkenése miatt segítségre szorul-e vagy éppen arról, hogy szükséges-e szakértő útján vizsgálni a belátási képesség kisebb mértékű csökkenését.

A támogatott döntéshozatalról szóló törvény nem írja elő, hogy a támogatott személyt és a támogatót egyszerre, együttesen kellene meghallgatni. A támogató kirendelésére irányuló eljárásban azonban célszerű a két érintettet együttesen is meghallgatni, hiszen ezáltal is meggyőződhet arról a gyámhivatal, hogy a leendő támogatott és támogató között megvan-e a szükséges bizalom, a támogatott döntéshozatal során várhatóan jól együtt tudnak-e majd működni. Ha a gyámhivatali ügyintéző úgy érzi, hogy célravezetőbb a támogatott személyt és a támogatót külön meghallgatni, erre is lehetőség van. Amennyiben az ügyintéző szükségesnek találja, a meghallgatás megismételhető.

A személyes meghallgatásnál igen fontos, az ügyfélbarát bizalomra épülő kommunikáció, mely nem stigmatizál. A támogatott döntéshozatallal – a gondnokság alá helyezés elkerülése érdekében – segítséget kap az érintett. Lényeges, hogy a támogatott személy felismerje, hogy az eljárás az ő érdekében történik. A lehetséges támogatotti célcsoporttal való megfelelő kommunikáció elsajátítása érdekében nagyon fontos lenne, hogy a gyámhivatali ügyintézők ez irányú képzésben is részesüljenek. Lényeges, hogy a gyámhivatali ügyintézők a módosuló, illetve új jogszabályokról való részletes tájékoztatás mellett a lehetséges ügyféli körről is ismeretekhez jussanak, valamint elsajátíthassák a velük való kommunikációs technikákat. Tekintettel arra, hogy az új Ptk. hatálybalépéséhez kapcsolódó költségekről és azok fedezetéről információink szerint még nem született döntés, nem látható, hogy mekkora forrás áll rendelkezésre a gyámhivatali ügyintézők fentiek szerinti komplex képzéséhez. Megfelelő forrás biztosítása mellett a szociális és gyámhivatalok koordinálásával megszervezhetővé válna a gyámhivatali ügyintézők képzése. A képzés alapját a hivatásos támogatói képzéshez elkészített képzési anyag képezhetné, amely felöleli egyrészt a megváltozott jogi környezet bemutatását (I. modul), a célcsoport – fogyatékossgal élő személyek, szenvedélybetegséggel küzdő személyek, idősek, hajléktalanok stb. – sajátos helyzetének, problémáinak ismertetését (II. modul) és bemutatja a velük való alapvető kommunikációs eszközöket, technikákat (III. modul).

E) Tájékoztatás:

A személyes meghallgatás fontos eleme, hogy mind a támogatott személy, mind a támogatója széles körű tájékoztatást kapjon a támogatott döntéshozatal lényegéről, arról, hogy ez a jogintézmény miben tud a támogatottnak segíteni, saját jogairól,

kötelezettségeikről, lehetőségeikről. Fel kell hívni a támogatott személy figyelmét arra is, hogy bármikor kérheti a támogató kirendelésének felülvizsgálatát és a támogatott döntéshozatal megszüntetését is.

A gyámhivatali ügyintézőnek mérlegelnie kell, hogy a támogató kirendelését kérelmező ügyfél problémájára valóban a támogatott döntéshozatal jelenti-e a megfelelő megoldást. Előfordulhat, hogy az ügyfél csak tájékoztatást szeretne kapni, hogy bizonyos szociális, családtámogatási, gyermekjóléti, gyermekvédelmi ellátásokhoz, szolgáltatásokhoz hogyan, mi módon férhet hozzá, hogy intézheti ezeket az ügyeket. Előfordulhat, hogy az érintett nem látja tisztán a különbséget például a támogatott döntéshozatal és a jogi segítségnyújtás között, és valójában jogi segítséget kér. Fel kell készülni rá, hogy a klasszikus családsegítés körébe tartozó szolgáltatást gondol az ügyfél támogatott döntéshozatal alatt. Megeshet, hogy először az érintett csupán érdeklődni akar a támogatott döntéshozatal jogintézményéről és még bizonytalan benne, hogy kéri-e. Mindezekben az esetekben megoldást jelenthet, ha az első személyes meghallgatáson a gyámhivatali ügyintéző széles körű tájékoztatást nyújt, közérthetően ismerteti a jogintézmény célját, lehetőségeit, tájékoztatást nyújt arról, hogy az érintett problémájában, adott élethelyzetében mely szervek, segítő szakemberek tudnak még segítséget nyújtani és megbeszéli a támogatást kérő személlyel, hogy mindezeket átgondolva kerüljön sor még egy meghallgatásra. Nagyon hasznos lenne, ha a gyámhivatali ügyintéző írásbeli tájékoztató anyagot is átadna mind a támogató kirendelését kérő személynek, mind a leendő támogatónak. (Ehhez tudjuk ajánlani a jelen projekt keretében elkészült, „Támogatott döntéshozatal, Ismertető a protokoll alapján a támogatóként kirendelt személyek számára” és „Könnyen érthető általános tájékoztató a támogatott döntéshozatalról” című rövid ismertetőket.) A gyámhivatal maga is összeállíthat egy tájékoztató anyagot az érintettek számára. A tájékoztatónak könnyen érthető szövegnek kell lennie. Ennek általános jellemzői az alábbiak:

- egyszerű, lényegre törő nyelv, szavak, szóösszetétel, stílus,
- egy mondat-egy gondolat, mondatonként egyetlen fő gondolat,
- szakkifejezések és rövidítések elkerülése,
- világos, áttekinthető, logikus szerkezet.

Szükséges tudatosítani a támogatott személyben, hogy ügyei intézése során nem érheti hátrány amiatt, hogy igénybe veszi a támogatója segítségét. Fontos azonban, hogy megértse, hogy a döntést minden ügyben neki kell meghoznia és azért ő tartozik felelősséggel. A támogatott személyt tájékoztatni kell és taxatív fel kell sorolni azokat a hivatásokat, munkaköröket, amelyek betöltése nem lehetséges számára. Így például

nem lehet nevelőszülő, helyettes szülő, bíró, ügyvéd, ügyész, közjegyző, bírósági végrehajtó.

F) A támogató kirendeléséről szóló határozat tartalma (javaslat a szabályozásra)

A támogató kirendeléséről szóló határozatnak tartalmaznia kell:

- a) az eljáró hatóság megnevezését, az ügy számát és ügyintézőjének nevét,
- b) a támogatott és a támogató ügyfél nevét és lakcímét vagy székhelyét, továbbá az ügyfél által a kérelemben megadott, személyazonosítására szolgáló adatot,

Ha a támogatói feladatokat olyan személy látja el, akinek ez megbízáson alapuló vagy munkaköri kötelessége, a döntés reá vonatkozóan a nevét, a szervezet, illetve a hivatásos támogatói feladatot ellátó személyek képesítési előírásairól szóló rendelet szerinti nyilvántartási számát, valamint a munkáltató, a megbízó, illetve a támogatói szolgálat fenntartójának, működtetőjének megnevezését és székhelyét tartalmazza.

- c) az ügy tárgyának megjelölését,

d) a rendelkező részben

da) a hatóság döntését, továbbá a jogorvoslat lehetőségéről, benyújtásának helyéről és határidejéről, valamint a jogorvoslati eljárásról, bírósági felülvizsgálat esetén a tárgyalás tartása iránti kérelem lehetőségéről való tájékoztatást,

dc) az eljárás lefolytatásáért fizetendő illetéknek vagy díjnak az ügyfél vagy központi költségvetés részére történő megfizetésre vonatkozó döntést,

dd) az eljárási költség megállapítását, ha arra a jogszabály felhatalmazást ad,

de) de) tájékoztatást a támogatott és a támogató személy jogairól és kötelezettségeiről, és a felülvizsgálat várható időpontjáról,

df)) többes támogató rendelése esetén a támogatók feladatkörének pontos megosztását,

dg) azon ügycsoportok megjelölését, amelyek tekintetében a támogató eljárhat,

dh) a támogatói tisztséggel járó jogok és kötelezettségek kezdő időpontját.

e) az indokolásban

ea) a megállapított tényállást és az annak alapjául elfogadott bizonyítékokat,

eb) az ügyfél által felajánlott, de mellőzött bizonyítást és a mellőzés indokait,

ec) a mérlegelési jogkörben hozott határozat esetén a mérlegelésben, szerepet játszó szempontokat és tényeket,

ed) az ügyintézési határidő túllépése esetén az ügyintézési határidő leteltének napját, valamint az arról szóló tájékoztatást, hogy az ügyintézési határidőt mely, az ügyfélnek vagy az eljárás egyéb résztvevőjének felrőható okból nem tartotta be, vagy hogy a Ket. 33/A. § (az ügyintézési határidő túllépése miatti szankciók) alkalmazásának van helye,

ee) azokat a jogszabályhelyeket, amelyek alapján a hatóság a határozatot hozta,

ef) a hatóság hatáskörét és illetékességét megállapító jogszabályra történő utalást,

f) a döntéshozatal helyét és idejét, a hatáskör gyakorlójának nevét, hivatali beosztását, valamint a döntés kiadmányozójának a nevét, hivatali beosztását, ha az nem azonos a hatáskör gyakorlójával,

g) a döntés kiadmányozójának aláírását és a hatóság bélyegzőlenyomatát.

h) a támogatói tisztséggel járó jogokról és kötelezettségekről való tájékoztatást.

iG) Tanúsítvány

A támogató támogatói jogosultságát a gyámhivatal által hozott határozattal vagy pedig a támogatói minőségét rögzítő tanúsítvánnyal igazolja.

Tanúsítványt kell kiállítani arról, hogy a támogatott személy vonatkozásában támogatói feladatokat lát el. A tanúsítvány csak azokat az adatokat tartalmazza, amelyek a jogcím igazolására alkalmasak. Így elkerülhető, hogy az érintett személyes adatai más szerv, személy tudomására jussanak.

Tanúsítvány tartalma (*javaslat a szabályozásra*):

- ügyiratszám,

- támogatott neve, születési helye, ideje, anyja neve, lakcíme,

- támogató neve, születési helye, ideje, anyja neve, lakcíme – kivéve a hivatásos támogatót, ebben az esetben a hivatásos támogató neve, és az őt foglalkoztató szervezet adatai, címe kerülnek rögzítésre,

- a támogatói tevékenység megjelölése (általános vagy ügycsoportos),

- tanúsítvány érvényessége,

- tanúsítvány kiállításának időpontja,

- hatáskör gyakorlójának aláírása.

H) Felülvizsgálat

Ötévente, illetve rendkívüli felülvizsgálati okokat is szabályoz a törvény.

Rendkívüli felülvizsgálat:

- támogatott vagy a támogató kéri,
- támogatott személyt gondnokság alá helyezik,
- más hatóság értesítése alapján,
- egyéb okból hivatalból, ha a szükségessége felmerül,

A felülvizsgálatnál vizsgálni kell, hogy

- továbbra is fennáll-e a támogató kirendelésének szükségessége,
- egyetért-e a támogatott a támogató személyével,
- támogató a támogatott érdekében járt-e el.

A támogatott döntéshozatallal összefüggő minden eljárásban (így a felülvizsgálati eljárásban is) személyesen hallgatja meg a gyámhatóság a támogatott személyt és a támogatót. Ugyanúgy, ahogy a támogató kirendelésére irányuló eljárásban itt is célszerű együttesen meghallgatni az érintetteket. A felülvizsgálatnál azonban már előfordulhatnak olyan esetek, amikor kimondottan helye lehet a külön-külön történő meghallgatásnak is. Ha például feltételezhető, hogy a támogatott személy a támogatója jelenlétében nem „merne” teljes őszinteséggel nyilatkozni, ajánlott a külön történő meghallgatás.

A személyes meghallgatás során a gyámhatóságnak pártatlanul, objektíven végig kell tekintenie, hogyan működött a támogatott döntéshozatal az eltelt időszakban:

- a támogatott személy élt-e a jogintézménnyel, kérte-e a támogatója segítségét, milyen ügyekben, milyen gyakorisággal,
- ha nem kérte a támogatója segítségét, mi volt ennek az oka,
- együtt tudott-e működni a támogató és a támogatott személy, fennáll-e köztük még az ehhez szükséges bizalmi viszony,
- elérhető volt-e a támogató, amikor a támogatott személynek szüksége volt rá,

A gyámhatóságnak a felülvizsgálat során a jövőre is ki kell tekintenie, azaz vizsgálni, hogy

- szükség van-e még a támogatott döntéshozatalra,
- szükséges-e az ügycsoportokat módosítani, amelyekre eredetileg a támogatót kirendelték, esetleg általános jelleggel kell a támogatott döntéshozatalt elrendelni,

- a támogató továbbra is alkalmas e feladat ellátására, vállalja-e, támogatott egyetért-e a személyével, továbbra sincs-e kizáró ok, érdekellentét,
- van-e alkalmasabb személy a támogatói feladatok ellátására.

Felülvizsgálat eredménye:

- változatlan formában fenntartás,
- felmentés vagy elmozdítás ésa támogatott személy egyetértésével új támogató kirendelése, vagy
- a támogatott kérelmére a támogató felmentésével vagy elmozdításával egyidejűleg a támogatott döntéshozatal megszüntetése.

1) A tisztség megszűnése, megszüntetése

Felmentés: támogató vagy támogatott kezdeményezésére, támogatott halála, utóbb keletkezik olyan kizáró ok, amely a támogató személy kinevezésének is akadályát jelentette volna.

Elmozdítás: a támogató feladatait nem látja el, cselekményével, magatartásával a támogatott személy érdekeit súlyosan sérti (azonnali intézkedést igénylő esetben az elmozdítást megelőzően a tisztségéből felfüggeszti).

Amennyiben a támogatói tisztség megszüntetését a támogató vagy a támogatott kezdeményezi, illetve a támogató elmozdítására irányuló eljárásban személyesen hallgatja meg a gyámhatóság a támogatott személyt és a támogatót.

A támogató eljárásának értékelése tekintetében bizonyos esetekben szűk határmezsgyén kell járnia a gyámhivatalnak, hiszen a támogatott személy teljesen cselekvőképes. Saját maga hozza a döntéseit és azokért felelősséggel is tartozik. A támogatónak a döntés meghozatalában kell segítenie őt. A támogatott személy azonban ugyanúgy, ahogy a többi ember, hozhat kevésbé szerencsés vagy akár rossz döntést is. A gyámhivatalnak nem feladata a támogatott személy döntésének értékelése; nem feladata meghatározni, hogy az adott döntés helyes volt-e vagy helytelen. A gyámhivatalnak azt kell vizsgálnia, hogy a támogatott személyt ért súlyos érdeksérelemben mi volt a támogató szerepe. Ennek megítélésében segíthetnek a következők:

- az érintettek elmondása, illetve a támogató esetlegesen készült írásba foglalt beszámolója alapján a támogatott személy érdekében járt-e el a támogató, az adott helyzetben tőle elvárható legjobb tanáccsal segítette-e a támogatott személyt,
- megállapítható-e, hogy befolyásolta-e és milyen mértékben, irányban a támogatott személy döntését, túllépte-e jogkörét, esetleg nyomatékosan „rábeszélte”-e a

támogatottat az érdekeivel ellentétes döntés meghozatalára, és ebből származott-e a támogatónak bármilyen előnye,

- sorozatosan helytelen tanácsokkal látta-e el a támogató a támogatott személyt, vagy egyszeri esetről van szó.

A támogatói tisztség megszűnik a támogató halálával.

J) Nyilvántartás-vezetési kötelezettség

A gyámhatóság a támogató kirendelésének felülvizsgálata és tevékenységének felügyelete céljából nyilvántartást vezet az általa kirendelt támogatókról és támogatott személyeikről. A nyilvántartás nem hatósági és nem közhiteles nyilvántartás, azaz nem tanúsítja közhitelesen, hogy az érintett személy támogatott döntéshozatal hatálya alatt áll. Egyfajta belső nyilvántartásnak tekinthető, amelynek elsődleges célja a gyámhatóság munkájának megkönnyítése. A nyilvántartás nem elektronikus, mindenki számára hozzáférhető nyilvántartás, írásbeli kérelemmel kérhető belőle felvilágosítás.

A nyilvántartás a következő adatokat és a változás időpontjának megjelölésével az adatváltozásokat tartalmazza:

- a) a támogatott személy természetes személyazonosító adatai és lakcíme,
- b) a támogató kirendeléséről szóló jogerős határozat ügyszáma,
- c) a támogató kirendeléséről rendelkező határozat jogerőre emelkedésének napja.
- d) a támogató természetes személyazonosító adatai, lakcíme,
- e) hivatásos támogató rendelése esetén ennek a ténye,
- f) több támogató kirendelése esetén ennek a ténye, és
- g) a támogatott döntéshozatal általános jellegének vagy azoknak az ügycsoportoknak a megjelölése, amelyekre vonatkozóan a támogatott döntéshozatal fennáll.

A nyilvántartásban fel kell tüntetni a támogató tisztségéből való felmentése vagy elmozdítása iránt indított eljárás megindításának tényét és időpontját.

Adatkezelési szabályok:

A nyilvántartás adatairól írásbeli kérelemre, **térítésmentesen** az kaphat felvilágosítást, aki

- a) az ehhez fűződő jogi érdekét igazolja, vagy
- b) az adat megismerésére és kezelésére törvényi rendelkezés alapján jogosult.

A jogi érdekek igazolása során meg kell jelölni azt a jogügyletet, egyéb okot, amely az adatfelhasználás jogszerű célját és jogalapját megalapozza. Ha a jogi érdekek okirattal igazolhatóak, azt a kérelemhez mellékelni kell.

A nyilvántartásból való adatszolgáltatás során csak az adatkérés céljának megvalósulásához elengedhetetlenül szükséges adat bocsátható a felvilágosítást kérő rendelkezésére.

A nyilvántartásban kezelt adatok statisztikai, valamint tudományos kutatási célra – személyazonosításra alkalmatlan módon – átadhatók és felhasználhatók.

A nyilvántartás adatait a gyámhatóság a támogatott döntéshozatal megszűnésétől számított öt évig kezeli, majd haladéktalanul gondoskodik azok törléséről.

5. A támogató tevékenysége és felelőssége

A) Általánosságban

- közigazgatási, polgári és büntető eljárási cselekményeknél is jelen lehet, amelyekben a támogatott személy érintett,
- támogatójával az eljárási cselekmény rendjét meg nem zavaró módon egyeztetethet,
- jelen lehet a támogatott személy jognyilatkozatának megtételekor, és tanácsaival, tájékoztatásával a támogatott személy jognyilatkozatának megtételét elősegítheti,
- nem veheti át a döntést támogatójától!
- segíti a döntési helyzet felismerését,
- segít megfogalmazni a támogatott személy akaratát,
- segít abban, hogy a támogatott személy a döntésének megfelelően cselekedni tudjon,
- segíti a kommunikációt a szereplők között,
- segít a döntéshez szükséges információk megszerzésében, értelmezésében
- tájékoztat azokról a körülményekről, amelyek fontosak a megalapozott döntéshez,
- ismerteti a választási lehetőségeket, segít megérteni az egyes döntések következményeit,
- elmagyarázza azokat a tartalmakat, amelyek nem érthetőek a személy számára.

A végső döntést minden esetben a támogatott személy hozza meg, és ő látja el aláírásával a jognyilatkozatokat!

A támogató az általa támogatott személy helyett nyilatkozattételre nem jogosult.

Vagyis nem a támogatott helyett, képviselőként, és nem is a támogatottal együttesen jár el a jognyilatkozatok megtételekor, abban az értelemben, hogy a támogató abban támogatja a támogatottját, hogy képes legyen önállóan döntést hozni, tehát nem megmondja, hogy mi a „helyes”.

A támogató a támogatott személy kérésére vagy a gyámhatóság felhívására írásba foglalja, hogy miben segítette a támogatott személyt és milyen tanáccsal látta el. Amennyiben ennek a támogató nem tesz eleget, a gyámhivatal mérlegelheti, hogy a támogató kirendelése ügyében rendkívüli felülvizsgálatot rendel el.

B) Az egyes ellátások igénybevételénél, valamint az egyes eljárásokban (az egyes törvényeknek az új Polgári Törvénykönyv hatálybalépésével összefüggő módosításáról szóló T/12824. számú törvényjavaslat alapján)

a) Egészségügyi ellátás igénybevétele

- Az egészségügyi dokumentációban, ha a támogatott személy kéri, fel kell tüntetni a támogató nevét, lakcímét, elérhetőségét.

- A támogatottat érintő egészségügyi ellátásról való tájékoztatásnál a támogatója jelen lehet.

- Az egészségügyi ellátáshoz való beleegyezés megadása során a támogató jelen lehet, vele a támogatott egyeztethet.

- Ha a támogatott döntéshozatal hatálya alatt álló beteg bejelentés nélkül elhagyja a gyógyintézetet, a gyógyintézet értesíti a támogatót.

b) Közigazgatási hatósági eljárás

- A támogató valamennyi eljárási cselekménynél – ideértve a nyilvánosság kizárásával megtartott tárgyalást is – jelen lehet, távolléte azonban az eljárási cselekmény teljesítésének, valamint az eljárás folytatásának nem akadálya.

- A támogató a nyilatkozat, adatszolgáltatás megtételének elősegítése érdekében a támogatott személlyel – az eljárási cselekmény rendjét meg nem zavaró módon – egyeztethet. A támogató azonban az általa támogatott személy helyett nyilatkozattételre nem jogosult.

- A támogatónak az eljárási cselekményen való részvételéről a támogatott személy gondoskodik, a hatóság ezzel kapcsolatos intézkedést nem tesz.

- A közigazgatási eljárásban támogatóként nem vehet részt az a személy, aki ellenérdekű ügyfél vagy annak képviselője, támogatója, vagy aki az eljárásban mint a hatóság képviselője, szakértő, tolmács, hatósági tanú vagy hatósági közvetítő részt vesz.

- Az eljárás során a támogatóval kapcsolatban felmerült költségeket a támogatott előlegezi és viseli.

c) Gyámhatósági eljárás

- A támogatott döntéshozatallal kapcsolatos jognyilatkozatokat csak személyesen lehet megtenni, valamint, ha a tényállás tisztázása érdekében a gyámhatóság tárgyalást tart, azon személyesen kell megjelenni.

- A támogató az ügyféllel egyidejűleg az ügy során valamennyi eljárási cselekménynél – ideértve a nyilvánosság kizárásával megtartott tárgyalást is – jelen lehet, távolléte azonban az eljárási cselekmény teljesítésének, valamint az eljárás folytatásának nem akadálya egy kivétellel. A kivételt az jelenti, hogy ha a támogató az eljárási cselekménynél nincs jelen, az általa támogatott személy kérelmére a gyámhatóság – a támogató személyes megjelenése érdekében – egy alkalommal megismétli az eljárási cselekményt.

- A támogató a jognyilatkozat megtételének elősegítése érdekében az ügyféllel az eljárási cselekmény rendjét meg nem zavaró módon egyeztethet.

- A támogatónak az eljárási cselekményen való részvételéről a támogatott személy gondoskodik, a gyámhatóság ezzel kapcsolatos intézkedést nem tesz.

- A támogató az általa támogatott személy helyett nyilatkozattételre nem jogosult.

- A gyámhatóság a jogaikról a támogatott személyt és a jelen lévő támogatót tájékoztatja.

d) Polgári peres eljárás

- A támogató a per során valamennyi eljárási cselekménynél – ideértve a nyilvánosság kizárásával megtartott tárgyalást is – jelen lehet, távolléte azonban az eljárási cselekmény teljesítésének, valamint a per folytatásának nem akadálya.

- A támogató a jognyilatkozat megtételének elősegítése érdekében a támogatott személlyel – a tárgyalás rendjét meg nem zavaró módon – egyeztethet.

- A támogató az általa támogatott fél helyett nyilatkozattételre nem jogosult.

- A támogató perbeli eljárási cselekményen való részvételéről a támogatott fél gondoskodik, a bíróság ezzel kapcsolatos intézkedést nem tesz.

- A bíróság a jogaikról a támogatott személyt és a jelenlévő támogatót tájékoztatja.

e) Büntetőeljárás

- A tanú kihallgatásánál a tanú támogatója jelen lehet.

- A sértett támogatója jelen lehet a szakértő meghallgatásánál, a szemlénél, a bizonyítási kísérletnél és a felismerésre bemutatásnál.

- Ha a sértett polgári jogi igényt kíván érvényesíteni, a tanács elnöke felhívja őt igényének ismertetésére, e körben engedélyezheti számára, hogy támogatójával értekezzen.

C) A támogató felelőssége

A támogató felelősségéről sem az új Ptk., sem a támogatott döntéshozatalról szóló törvény nem rendelkezik külön. Ebből adódóan a támogató felelősségére a Ptk. általános kárfelelősségi szabályai vonatkoznak. Ha a támogató a jogkörét túllépve jár el, köteles a támogatottnak okozott kárt a szerződésen kívül okozott károkért való felelősség szabályai szerint megtéríteni.

6. Hivatásos támogató

A) A hivatásos támogató kirendelése

A gyámhatóság hivatásos támogatót rendel ki, ha

a) nincs olyan, a támogatott személy által megjelölt személy, akit támogatóul ki lehetne rendelni, és

b) a támogatott személy egyetért hivatásos támogató kirendelésével.

Hivatásos támogató az a cselekvőképes, büntetlen előéletű személy lehet, aki a hivatásos támogatókra vonatkozó képesítési előírásoknak megfelel és nem áll cselekvőképességet érintő gondnokság hatálya alatt áll, vagy aki maga nem támogatott személy.

A gyámhatóság hivatásos támogatóul

a) hivatásos támogatói feladatokat ellátó, a Kormány által kijelölt szervvel (jelenleg: Megyei/fővárosi Kormányhivatal) kormányzati szolgálati jogviszonyban vagy munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban foglalkoztatott személyt,

b) hivatásos gondnoki feladatokat ellátó személyt vagy

c) mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó jogi személyt

rendelhet ki.

A mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó jogi személy köteles megjelölni azt a személyt, aki a hivatásos támogatói teendőket személyében ellátja. A kijelölt személynek meg kell felelnie a hivatásos támogatóra vonatkozó előírásoknak. A támogatott döntéshozatalról szóló törvény kimondja, hogy a kijelölt személy hivatásos

támogatói tevékenysége ellátása során költségtérítésre jogosult, de nem határozza meg, hogy ki fogja megfizetni a költségtérítést. Ezt a készülő végrehajtási rendeletekben mindenképp tisztázni szükséges. Tekintettel arra, hogy a gyámhivatal rendeli ki a mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó jogi személyt hivatásos támogatóként, feltételezhetően a gyámhivatalnak kellene állnia a költségtérítést is, amelyhez viszont forrás biztosítása szükséges.

A hivatásos támogató egyidejűleg 30 támogatott személy érdekében járhat el, kivéve, ha

a) az adott támogatott személyek igényeinek figyelembevétele alapján a hivatásos támogatói feladatok ellátását legfeljebb 35 támogatott személy egyidejű ellátása nem veszélyezteti, vagy

b) a hivatásos támogatói feladatokat kormányzati szolgálati jogviszonyban álló személy látja el.

Hivatásos támogatói feladatokat kormányzati szolgálati jogviszonyban álló személy egyidejűleg legfeljebb 45 támogatott személy érdekében járhat el.

Ha a hivatásos támogató hivatásos gondnoki feladatokat is ellát, a támogatott személyeinek és a gondnokoltjainak a száma együttesen sem haladhatja meg munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban a 35., illetve ha a hivatásos támogatói feladatokat kormányzati szolgálati jogviszonyban álló személy látja el, a 45 főt.

Ha a hivatásos támogató tevékenységét munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban látja el, díjazását úgy kell megállapítani, hogy annak összege támogatott személyenként – a támogatói feladatok mértéke alapján – az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegének (jelenleg: 28.500.- Ft) legalább 10%-át elérje.

Ha a hivatásos támogatói feladatok ellátására munkavégzésre irányuló egyéb jogviszony keretében kerül sor, a hivatásos támogatói feladatokat ellátni kívánó személy a jelentkezéskor hatósági bizonyítvánnyal (erkölcsi bizonyítvánnyal) igazolja, hogy büntetlen előéletű.

Indokolt esetben a hivatásos támogatót foglalkoztató szerv vezetője írásban felszólíthatja a hivatásos támogatót, hogy a felhívástól számított 15 munkanapon belül – ha e határidőn belül menthető ok miatt nem lehetséges, annak megszűnését követően haladéktalanul – hatósági bizonyítvánnyal igazolja, hogy büntetlen előéletű.

Ha a hivatásos támogató igazolja, hogy büntetlen előéletű, a vezető az igazolásra szolgáló hatósági bizonyítvány kiadása iránti eljárásért megfizetett igazgatási szolgáltatási díjat a hivatásos támogató részére megtéríti.

B) A hivatásos támogató kiválasztása

A hivatásos támogató személyének kiválasztása során természetesen nincs akkora mozgásteret az érintetteknek, mint amikor a támogatott személy családjából, természetes támogató közegeiből – akár több lehetséges jelöltből – tudja a támogatott személy a támogatóját megjelölni. Lényeges hangsúlyozni azonban, hogy a hivatásos támogató kirendelésének tényéhez és személyéhez is kell a támogatott személy egyetértése. A támogatott döntéshozatal hivatásos támogató kirendelése esetén is csak akkor tud működni, ha a támogatott személy megbízza a hivatásos támogatójában, kikéri a tanácsát és együtt tud működni vele. A jogintézmény elindulásakor először nyilvánvalóan legnagyobb részben a jelenlegi hivatásos gondnokok közül fognak a hivatásos támogatók kikerülni. Hosszú távon biztos, hogy szerencsésebb lenne, ha minél több, mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó civil szervezet képviselője látná el a hivatásos támogatói feladatokat. Bárki is látja el azonban a hivatásos támogatói feladatokat, fontos, hogy a támogatott személy elfogadja a személyét. Ezt a folyamatot a támogatót kirendelő gyámhivatali ügyintéző is segíteni tudja azzal, ha részletesen elmagyarázza a támogatott személynek, hogy a hivatásos támogató miben, milyen módon tudja őt döntései meghozatalában támogatni.

A hivatásos gondnokok közül kellő körültekintéssel szükséges kiválasztani, hogy ki lehet alkalmas hivatásos támogatónak. A két tevékenység részben azonos, de részben igen eltérő kompetenciákat, készségeket, hozzáállást igényel. Míg a (hivatásos) gondnok dönt a gondnokoltja helyett vagy vele együtt, addig a támogató (hivatásos támogató) csak segíti a támogatott személyt a döntései meghozatalában, a döntést nem veheti át tőle. A hivatásos támogatói feladatok ellátásához szükséges „kompetencialistát” a hivatásos támogatói képzés anyaga tartalmazza. Az összeállítás igen hasznos segítséget jelent a hivatásos támogatónak megfelelő személyek kiválasztásában.

C) A hivatásos támogató tevékenysége

A hivatásos támogató a gyámhatóság kirendelő határozatában meghatározottaknak megfelelően, a felügyeletét ellátó gyámhatósággal együttműködve, a támogatott személy érdekében, döntéseinek, véleményének tiszteletben tartásával segíti a támogatott személyt a döntései meghozatalában.

A hivatásos támogató feladataira, eljárására ugyanazok a szabályok vonatkoznak, mint a hagyományos támogatóéra.

A hivatásos támogató évente jelentést készít a tevékenységének felügyeletére jogosult gyámhatóság számára, amelyben beszámol a támogatott személy részére nyújtott segítségről, megjelölve, hogy milyen eljárásokban és jognyilatkozatok megtételében működött közre. A hivatásos támogató a jelentését minden évben annak a hónapnak a 15. napjáig nyújtja be a gyámhatósághoz, amelyik hónapban a kirendeléséről szóló jogerős határozatot meghozták.

Ha a hivatásos támogató jelentéstételi kötelezettségének nem tesz eleget vagy a jelentésében foglaltak alapján valószínűsíthető, hogy a támogatott személy érdekei sérülnek, a gyámhatóság meghallgatja a támogatott személyt.

D) A hivatásos támogatók képzése, továbbképzése

A hivatásos támogatói feladatokat vállaló személy képzését és továbbképzését a gyámhatóság szervezi (jelenleg: Megyei/fővárosi Kormányhivatal Szociális és Gyámhivatala).

A hivatásos támogatói képzésben, továbbképzésben eredményesen részt vett személy adatait a képzési, továbbképzési kötelezettség teljesítésének ellenőrzése céljából a Kormány által kijelölt szerv veszi nyilvántartásba (Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal). A nyilvántartás nem minősül hatósági nyilvántartásnak. A nyilvántartás az alábbi adatokat tartalmazza:

- a) a hivatásos támogató természetes személyazonosító adatai,
- b) a munkahely megnevezése és címe,
- c) a foglalkoztatás kezdő időpontja,
- d) a képzésről kiállított bizonyítvány száma, a kiállítás helye és időpontja, továbbá a kiállító intézmény megnevezése, és
- e) a jogszabály által előírt továbbképzés elvégzésének adatai.

A gyámhatóság bejelenti a Kormány által kijelölt szervnek

- a) a hivatásos támogató foglalkoztatását a nyilvántartásban szereplő adatok közlésével, és
- b) a nyilvántartásba vett adatokban bekövetkezett változást.

A gyámhatóság az adatbejelentést a foglalkoztatás megkezdésétől vagy az adatváltozás időpontjától számított 30 napon belül teszi meg.

A Kormány által kijelölt szerv törli a nyilvántartásából annak a hivatásos támogatónak az adatait,

- a) aki elhunyt, és
- b) akivel szemben tevékenységének ellátása során kizáró ok keletkezik (cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezik, illetve számára támogatót rendelnek ki)

A nyilvántartásból adatok a nyilvántartásba vett személy, a gyámhatóság, továbbá tudományos, statisztikai feldolgozást végzők részére – az adatvédelmi jogszabályok megtartásával – továbbíthatók.

A hivatásos támogatókat fel kell készíteni a paradigmaváltást jelentő ismeretek elsajátítására. A hivatásos támogatók képzésére és továbbképzésére még nem született meg a jogi szabályozás. Előreláthatólag a hivatásos gondnokok képzésével, továbbképzésével együtt egy új miniszteri rendeletben kerül majd ez a tárgykör szabályozásra a hivatásos gondnoki feladatot ellátó személyek képesítési előírásairól szóló 25/2003. (V. 13.) ESZCSM rendelet hatályon kívül helyezése mellett. Az útmutató készítői arra tesznek javaslatot, hogy a hivatásos támogatóknak jelentkező személyek egy 60 órás képzésen vegyenek részt, a jelenleg hivatásos gondnoki feladatokat ellátó személyek pedig egy 22 órás átképzésen, illetve minden hivatásos gondnok továbbképzésében legyen a támogatott döntéshozatalra vonatkozó ismeretanyag.

Összefoglalt eljárásrend a támogató kirendelésére irányuló gyámhatósági eljáráshoz

Eljárás indulhat:

a támogatásra szoruló személy kérelmére, továbbá a támogatásra szoruló és a támogatónak jelentkező személy együttes kérelmére,

bíróság megkeresésére hivatalból

A támogató kirendeléséhez a támogatott személy egyetértése, személyes meghallgatása és a támogatóként kirendelhető személy meghallgatása mindig szükséges!

Illetékesség:

a támogatott személy lakóhelye, ennek hiányában tartózkodási helye, ennek hiányában utolsó ismert lakó, vagy tartózkodási helye, mindezek hiányában Bp. V. ker.

Ügyintézési határidő:

30 nap

Eljárásmenet

Kérelemre:

- a támogatott személy és a támogató személyesen kötelesek személyesen jognyilatkozatot tenni a gyámhivatalnál

Amennyiben a támogató kirendelésének **indokoltsága tekintetében kétség merül fel, a belátási képesség kisebb mértékű csökkenésének igazolása érdekében szakértői véleményt szerezhet be, és kikérheti a családsegítő szolgálat véleményét a támogatóként kirendelhető személyek köréről.**

Bíróság megkeresése alapján:

- eljárás megindításáról értesíteni kell az érintett személyt (Ket. 29. §)
- érintett személy idézése/lakóhelyén történő felkeresése tájékoztatása, valamint nyilatkoztatása céljából, továbbá lehetőség szerint fel kell térképezni rokoni, baráti és egyéb kapcsolatait a családsegítő szolgálat véleményének szükség szerinti beszerzésével

A támogató kirendelése

történhet:

általános jelleggel, vagy

meghatározott ügycsoport tekintetében.

Azon ügycsoportra nem lehet támogatót kirendelni, amelyre a gondnokság alá helyezés vonatkozik!

Támogató: a támogatott által megjelölt személy, ha vállalja a feladat ellátását, és nem áll fenn kizárási ok, illetve kirendelése nem ellentétes a támogatott személy érdekeivel

Érdekellentét: nem lehet támogató olyan ügyben, amelyben ő maga, házastársa, élettársa, egyenesági rokona vagy az ő törvényes képviselője alatt álló más személy a támogatott döntéshozatallal érintett személlyel szemben ellenérdekű fél.

Kizárási okok:

Ha nincs olyan személy, akit a támogatott személy jelöl meg, vagy az általa megjelölt személlyel szemben kizárási ok áll fenn, illetve kirendelése a támogatott személy érdekeivel ellentétes, hivatásos támogatót lehet kirendelni, de ehhez is szükséges a támogatott egyetértése.

Legfeljebb 2 fő rendelhető ki támogatóként.

A támogató tevékenysége:

- közigazgatási, polgári és büntető eljárási cselekményeknél is jelen lehet, amelyekben a támogatott személy érintett,
- támogatottjával az eljárási cselekmény rendjét meg nem zavaró módon egyeztethet,
- jelen lehet a támogatott személy jognyilatkozatának megtételekor, és tanácsaival, tájékoztatásával a támogatott személy jognyilatkozatának megtételét elősegítheti,
- nem veheti át a döntést támogatottjától!

A támogatott személy kérelmére vagy a gyámhatóság felhívására írásba kell foglalnia, hogy miben segítette és milyen tanáccsal látta el támogatottját

A támogató az általa támogatott személy helyett nyilatkozattételre nem jogosult.

Hivatásos támogató – a Kormány által kijelölt szervvel a hivatásos támogatói feladatok ellátására

- kormányzati szolgálati jogviszonyban vagy
- munkavégzésre irányuló egyéb jogviszonyban foglalkoztatott személy, hivatásos gondnok vagy
- mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó jogi személy lehet.

Hivatásos támogató támogatottjainak száma:

- egyidejűleg legfeljebb 30 fő támogatott személy tekintetében lehet ellátni a tevékenységet,
- 5 fővel magasabb a létszám, ha az nem veszélyezteti a hivatásos támogatói feladatok ellátását, figyelembe véve a támogatott személyek igényeit,
- a kormányzati szolgálati jogviszonyban álló hivatásos támogatónak legfeljebb 45 fő támogatottja lehet.

Ha nincs a támogatásra szoruló személynek olyan bizalmasa, aki megállapodás alapján kinevezhető lenne és az érintett személy károsodástól való megóvása a cselekvőképességének korlátozását nem teszi szükségessé, a gyámhatóság – az érintett nagykorú személy egyetértése esetén – a támogatott döntéshozatalról szóló törvényben meghatározott eljárásban hivatásos támogató kinevezéséről határozhat.

Támogatott döntéshozatalhoz hasonló tartalmú segítségnyújtás azok számára, akik személyi, illetve vagyoni ügyeik intézése során segítségre szorulnak, de nincs szükség a cselekvőképességük korlátozására és nem állnak senkivel olyan bizalmi kapcsolatban, hogy megállapodás alapján támogatásban részesüljenek.

Érintett személyi kör: szociális kapcsolatokkal nem rendelkező, értelmi képességük, pszichés állapotuk, szenvedélybetegségük miatt segítségre szoruló személyek.

A hivatásos támogatónak évente jelentést kell készítenie a gyámhatóság számára, amelyben bemutatja, hogy miben segítette a támogatottját.

A végső döntést minden esetben a támogatott személy hozza meg, és ő látja el aláírásával a jognyilatkozatokat!

Tanúsítvány kiállítása arról, hogy a támogatott személy vonatkozásában támogatói feladatokat lát el a támogató.

Felülvizsgálat:

Ötévente, illetve rendkívüli felülvizsgálati okokat is szabályoz a törvény.

Rendkívüli felülvizsgálat:

- támogatott vagy a támogató kéri,
- támogatott személyt gondnokság alá helyezik,
- más hatóság értesítése alapján,
- egyéb okból hivatalból, ha a szükségessége felmerül.

A felülvizsgálatnál vizsgálni kell, hogy

- továbbra is fennáll-e a támogató kirendelésének szükségessége,
- egyetért-e a támogatott a támogató személyével,
- támogató a támogatott érdekében járt-e el.

A felülvizsgálati eljárásban **személyesen** hallgatja meg a gyámhatóság a támogatott személyt és a támogatót

Felülvizsgálat eredménye:

- változatlan formában fenntartás,
- felmentés vagy elmozdítás és a támogatott személy egyetértésével új támogató kirendelése, vagy a támogatott döntéshozatal megszüntetése.

Tisztség megszűnése, megszüntetése

felmentés: támogató vagy támogatott kezdeményezésére, támogatott halála, utóbb keletkezik olyan kizáró ok, amely a támogató személy kinevezésének is akadályát jelentette volna

elmozdítás: a támogató feladatait nem látja el, cselekményével, magatartásával a támogatott személy érdekeit súlyosan sérti (azonnali intézkedést igénylő esetben az elmozdítást megelőzően a tisztségéből felfüggeszti)

Amennyiben a támogatói tisztség megszüntetését a támogató, vagy a támogatott kezdeményezi, illetve a támogató elmozdítására irányuló eljárásban **személyesen** hallgatja meg a gyámhatóság a támogatott személyt és a támogatót

A támogatói tisztség megszűnik a támogató halálával, amely szükségessé teheti új támogató kirendelését.

Nyilvántartás:

A gyámhatóság az általa kirendelt támogatókról és támogatott személyekről a felülvizsgálat és a tevékenység felügyelete céljából **nyilvántartást** vezet. (Nem minősül hatósági nyilvántartásnak.)

A nyilvántartás adatokat és a változtatás időpontjának megjelölésével adatváltoztatásokat tartalmaz, **a törvényben foglalt tartalommal.**

Megszűnést követő 5 év után törölni kell az adatokat.

Adatkezelési szabályok:

- Írásbeli kérelemre – az adatkérés céljának megvalósulásához elengedhetetlenül szükséges tartalommal – felvilágosítást az kaphat, aki az ehhez fűződő jogi érdekét igazolja (jogügylet megnevezése, okirat csatolása), vagy

- az adat megismerésére és kezelésére törvényi rendelkezés alapján jogosult.